

VESTITORUL

Organ al Eparhiei române unite de Oradea și revistă de cultură religioasă.

Redacția și Administrația:
Oradea,
Parcul Ștefan Cel Mare No. 8.

Apare la 1 și la 15 a fiecărei luni.

Abonament:
Pe un an 120 Lei.
Exemplarul 5 Lei.

Statul personal al Diecezei române unite de Oradea pe anul 1926.

Episcopul diecezan:

P. S. S. Dr. Valeriu Traian Frenșu Doctor în Sf. Teologie, Asistent al Tronului Pontificiu, Membru al Senatului român.

Capitulul Catedral:

1. Prepozit: Ilmul Dr. Jacob, Radu prelat papal.
2. Canonic lector: Ilmul Samuil Cceronescu, prelat papal.
3. Canonic cantor: Revmul Ilie Stan, directorul central al Reuniunilor pji.
4. Canonic custode: Ilmul Dr. Gheorghe Miculaș, prelat papal, vicar general.
5. Canonic școlastic: Revmul Petru Tămășian, rector al Seminarului teologic și domestic din Oradea.
6. Canonic cancelar: Revmul Dr. Grigorie Pop, camerar papal.

Canonici onorari:

1. Revmul Alexandru Gera, vicar foraneu, protopop paroch I de Carei-Mari.
2. Revmul Gheorghe Mureșan, paroh în Motinul-Mic.

Consistorul episcopesc:

Președinte: P. S. S. Episcopul diecezan.

Asesori: Membrii veneratului Capitulul catedral și canonicii onorari și următorii: Augustin Târziu, paroch în Cordău; Ignășe Sabo, Archidiacon on., paroch în Joăniș; Dr. Paul Luran, protopopul Crișului, paroch în Vad; Demetriu Nistor, Archidiacon on., paroch în Bocsig; Alexa Pop, Archidiacon on., protopopul Eriului, paroch în Sanislău; Dr. Valeriu Hetcou, Archidiacon on., protopopul Beiușului, paroch în Beiuș; Romul Buzilla, Archidiacon on., protopopul Mădărasului, paroch în Mădăras; Camil Sălăgian, Archidiacon on., directorul liceului de băieți din Beiuș; Pămfil Ossian, Archidiacon on., protopopul Some-

șului, paroch în Roșiori; Gheorghe Maior, Archidiacon on., protopop-paroch I de Oradea Otosig; Ioan Sălăgean, paroch în Rogoz; Iosif Palaky, protopopul Ardușatului, paroch în Săsari; Victor Gheta, protopopul Șiriei, paroch în Șiria; Victor Pop, protopopul Mureșului, paroch în Șelțin; Petru Cupcea, Archidiacon on., protopopul Supurului, paroch în Supurul de jos; Augustin Magyar, profesor la liceul de băieți din Beiuș; Dr. Constantin Pavel, profesor la liceul de băieți din Beiuș; Francisc Hubic, profesor la Academia Teologică din Oradea-Mare; Alexandru Mihujiu, cassar diecezan; Iuliu Pop, paroch în Domănești; Cornel Sabo, directorul școlii normale diecezane; Ludovic Vida, camerar papal, paroch II în Carei-Mari; Vasile Barbul, primnotar consistorial; Ioan Turdean, preot misionar.

Asesori din alte dieceze:

Ilmul Ioan Boros, prepozitul Capitulului Catedral din Lugoj, prelat papal; Aurel A. C. Domșa, protopopul Biului; Dr. Zenovie Păclășeanu, director general al Ministerului de Culte; Dr. Ioan Bălan, canonic metropolitan; Dr. Victor Macaveiu, canonic metropolitan; Dr. Nicolae Brânzeu, canonic catedral din Lugoj; Dr. Alexandru Pleancu, inspector general al școlilor secundare din Ardeal.

Fisc. Cons: M. On. Mihujiu Alexandru, cassar diecezan.

Oficiul diecezan:

Primnotar consistorial: Vasile Barbul; Notar consistorial: Ioan Kerezsi Crișan; Arhivar: Vasile Șimon; Actuar: Gheorghe Farcu; Concepist: Corneliu Torsan; Expeditor: Romul Mădăras; Exactor: Liviu Fogaș; Dactilograf: Alexandru Găvrus; Advocați diecezani: Dr. Demetriu Kiss și Dr. Vasile Bleda.
Oficiul administrativ al fundațiilor diecezane.

Director: Revmul Dr. Grigorie Pop, canonic cancelar; Contabil: On. Liviu Fogaș; Cassier: Mon. Alexandru Mihujiu.

Tribunal matrimonial:

Președinte: Revmul Dr. Grigorie Pop, canonic cancelar. Asesori: Ilmul Dr. Radu Iacob; Revm. Ilie Stan; Revm. Gheorghe Mator; M. On. Cornel Sabo;

M. On. Alexandru Mihujiu și Cl. Dr. Ludovic Totu. Defensor matrimonial: Cl. Dr. Nicolae Flueraș; Notar: On. George Barna.

Exactoratul diecezan:

Președinte: Revmul Ilie Stan. Membrii: Canonicii actuali și onorari Mon. Augustin Târziu; Revmul Demetriu Nistor; Revm. Gheorghe Maior; On. Andreiu Pelle; M. On. Ioan Cîncă; M. On. Augustin Magyar; M. On. Victor Ternovan; M. On. Cornel Sabo; M. On. Alexandru Mihujiu; On. Gheorghe Barna; On. Ambrozie Ilușiu și On. Vasile Stan. Notar: Liviu Foșas.

Comisia examinătoare a profesorilor de religieune.

Președinte: Revmul Petru Tămăian. Membrii examinatori: Profesorii dela Academia teologică.

Seminarul teologic și cel domestic pentru elevii de liceu și dela școala normală diecezană:

Rector: Revmul Petru Tămăian. Vicerector: Alexandru Mihujiu; Spiritual: Dr. Ludovic Totu; Prefecți de studii: Dr. Nicolae Flueraș, la Seminarul teologic; Teodor Florea la Seminarul domestic și Ioan Butta la Internatul școlii normale.

Academia teologică:

Rector: Revmul Petru Tămăian. Profesori: Francisc Hubic, Dr. Vasile Chirvai, Dr. Nicolae Flueraș, Dr. Ludovic Totu, Gheorghe Barna.

Școala normală diecezană din Oradea:

Director: Cornel Sabo. Profesori: Mihail Sălăgian, Petru Fodor, Ambroziu Ilușiu.

Liceul de băieți din Beiuș:

Director: Camil Selăgian. Profesori: Victor Borlan; Ioan Bușija; Păr. Justin Bonnet; Dr. Constantin Pavel; Păr. Atanaziu Merlos; Augustin Magyar, Victor Popoviciu, Grigorie Rîșiu, Traian Tămaș, Teodor Nagy, Ioan Teușan, Nicolae Fântânar, Gavril Tăutu. Medicul liceului: Dr. Gheorghe Mureșan.

Internatul Pavelian de băieți din Beiuș:

Rector: Păr. Aloiziu Barral. Prefecți de studii: Păr. At. Merlos și econom: Păr. Justin Bonnet.

Liceul de fete din Beiuș:

Directoară: Eliza Dr. Pavel. Profesoare: Angela Selăgian n. Butean; Ana Bucur, Valeria Ștefanica, Veturia Butean, Valeria Pavel, Aurelia Rașiu, Aurora Tămaș. Profesor de religieune: Ioan Teușan.

Internatul Pavelian de fete din Beiuș:

Superioară: Sora Ștefania Șorban. Medic: Dr. Cornel Nyeș. Internatul e condus de surorile congregației Notre Dame.

I. Districtul protopesc al Orăzii.

Protopop: Gheorghe Maior.

1. Oradea, Orașul-Nou: Adm. paroch I, Vasile Barbul; Adm. paroch II, Francisc Hubic.

2. Belfia: poșta Băile Felix, adm. par. Gheorghe Marla.

3. Ceheiu: poșta Apateul românesc, paroch: Victor Ternovan.

4. Cordău, poșta loc, paroch: Augustin Târziu.

5. Episcopia Bihor: paroch Michail Bôca.

6. Giriș: poșta în Tărianul Crișului, paroch: Andrei Peile.

7. Haieu: poșta în Băile Felix, par. Ioan Cîncă.

8. Nogiorid, poșta în Leșul Orăzii, adm. par. Gh. Barna.

9. Oradea-Olosig: paroch I, Gheorghe Maior; adm. paroch II, Vasile Stan.

10. Sântandrei: poșta în loc, par. Victor Cîncă.

11. Sântăul-Mare: poșta în loc, par.: vacant.

Șauaieu: poșta în loc, adm. par.: Gheorghe Șinca.

13. Sittitec poșta în Șauaieu, adm. paroch: Liviu Marele.

II. Districtul protopesc al Sebișului.

Protopop: vacant. Administrator al of. protopesc: Victor Pop, protopop al Mureșului.

1. Beliu, poșta în loc, paroch: Iosif Nistor.

2. Bocsig, poșta în loc, paroch: Dem. Nistor.

3. Buteni, poșta în loc, paroch: vacant.

4. Mocrea, poșta în loc, paroch: Ioan Pușcașiu.

5. Moroda, poșta Mocrea, paroch: vacant.

III. Districtul protopesc al Șiriei.

Protopop: Victor Ghitta.

1. Alminiș (Minișel), poșta Nadăș, par.: vacant.

2. Bârzava, poșta în loc, paroch: vacant.

3. Felminiș (Minișul de sus) p. u. Tăuți, adm. paroch: Ioan Chișiu.

4. Gașa, poșta Șiria, paroch: vacant.

5. Giulița, poșta Totvaradia, paroch: vacant.

6. Nadăș, poșta în loc, paroch: vacant.

7. Șiria, poșta în loc, paroch: Victor Ghitta.

IV. Districtul protopesc al Mureșului.

Protopop: Victor Pop.

1. Nădlac, poșta în loc, paroch: Arcadie Crâșnic.

2. Semlac, poșta în loc, paroch: Demetriu Brad.

3. Șeilini, poșta în loc, paroch: Victor Pop.

V. Districtul protopesc al Șimandului.

Protopop: vacant. Administratorul oficiului protopesc: Victor Pop, protopopul Mureșului.

1. Chereluș, poșta în loc, paroch: Teodor Popp.

2. Șimand, poșta în loc, paroch: vacant.

3. Gurba, poșta Boroșineu, par.: Aug. Sântai.

4. Sinlea, poșta în loc, adm. par.: Mihail Ciul.

VI. Districtul protopesc al Beiușului.

Protopop: Dr. Valer Hetcou.

1. Băița, poșta în loc, paroch: Gh. Voștinar.

2. Beiuș, poșta în loc, paroch: Dr. Valeriu Hetcou.

3. Delani, poșta Beiuș Adm. par.: Gh. Ardelean.

4. Drăgoteni, poșta Beiuș, paroch: vacant.
5. Finiș, poșta în loc, paroch: Aurel Iluțiu.
6. Fiziș, poșta Beiuș, Adm. paroch: Ioan Darabanth.

7. Ioăniș, poșta Beiuș, paroch: Ioan Vlăicu.
8. Negru, poșta Beiuș, paroch: vacant.
9. Petrani, poșta Beiuș, paroch: Augustin Anfal.
10. Pocola, poșta Beiuș, paroch: Eugen Gent.
11. Presaca, poșta Uileacul Beiușului, par.: vacant.
12. Șoncoiuș, poșta în loc, par.: Ignatie Szabo.
13. Uileac, poșta în loc, paroch: vacant.
14. Văleni, poșta Beiuș-Uileac, paroch: vacant.

VII. Districtul protopopesc al Holodului.

Protopop: vacant. Adm. al oficiului protopopesc: Dr. Valeriu Hetcou.

1. Decănești, poșta Drăgești, paroch: vacant.
2. Drăgești, poșta în loc, paroch: vacant.
3. Gruilung, poșta Drăgești, paroch: vacant.
4. Holod, poșta Vintiri, Adm. paroch: Victor Ghergariu.

5. Mociar, poșta Tincea, paroch: Aurel Popoviciu.
6. Rogoz, poșta Vintiri, paroch: Ioan S. Selăgian.
7. Sâmboușag, poșta în loc, par.: Paul Tămăian.
8. Vintiri, poșta în loc, Adm. par.: Cornel Marian.

VIII. Districtul protopopesc al Crișului.

Protopop: Dr. Paul Lauran.

1. Aușeu, poșta Aleșd, paroch: Petru Hertegh.
2. Beznea, poșta în loc, paroch: vacant.
3. Bolnaca, poșta Vadul Crișului, paroch: vacant.
4. Borodul Mare, poșta în loc, paroch: Adrian Muntean.

5. Borozăi, poșta Borodul-Mare, par.: P. Gherman.
6. Dobricioni, poșta Vadul Crișului, adm. paroch: Lazar Apateanu.

7. Croși, poșta Aleșd, paroch: Teodor Stanca.
8. Topa de Criș, poșta Vad, paroch: Gh. Bonea.
9. Vad, poșta în loc, paroch: Dr. Paul Lauran.

IX. Districtul protopopesc al Bărcăului.

Administratorul protopopesc: Gavril Lazar.

1. Cianoș, poșta Sâniob, adm. paroch: Cornel Cavași.
2. Ciulești, poșta Spinuș, paroch: Ioan Papp.
3. Chioag, poșta Sârbii, adm. par.: Aurel Lazar.
4. Derna de sus, poșta în loc, paroch: Gavril Bardoși.

5. Fărnaș, poșta Sâniob, paroch: vacant.
6. Fegernic, poșta Sâniob, paroch: Teodor Lazin.
7. Gurbești, poșta Spinuș, paroch: vacant.
8. Nădar, poșta Sâniob, paroch: vacant.
9. Păulești, poșta Spinuș, paroch: Ioan Papp.
10. Săcălășău, poșta Derna de sus, paroch: vacant.

11. Sântlazar, poșta Mișca, paroch: Gavril Lazar.
12. Sarcău, poșta Sârbii, paroch: vacant.

13. Sârsig, poșta Poclusa, paroch: vacant.
14. Spinuș, poșta în loc, paroch: vacant.
15. Tria, poșta Derna de sus, paroch: vacant.

X. Districtul protopopesc al Luncei.

Adm. protopopesc: Ioan Pop.

1. Abrămuș, poșta în loc paroch: Coriolan Man.
2. Cheț, poșta Mărghita, paroch: Gheorghe Moody.
3. Ciutelec, poșta în loc adm. paroch: Demetriu
4. Crestur, poșta în loc, adm. paroch vacant.

Hălmăgean.

5. Deda, poșta Mărghita, paroch: Vasile Terdic.
6. Dijir, poșta Mărghita adm. parochial Ioan

Maleiu.

7. Ghetea, poșta Mărghita, paroch: Vasile Anca.
8. Petreu, poșta în loc, adm. paroch: Alexandru Terdic.

9. Popești, poșta în loc, paroch: Ioan Pop.

10. Suplac, poșta în loc, adm. paroch: Iosif Cavași.

11. Mărghita, adm. paroch. Alexandru Terdic.

XI. Districtul protopopesc al Vașadului.

Administrator al oficiului protopopesc: Pop Alexa, protopop al Eriului.

1. Curtuișeni, poșta în loc, paroch: Vasile Boroš.
2. Cheniz poșta, Șilindru, paroch: Augustin Sabo.

3. Eriuadon, poșta în loc, paroch: Silvestru Seremi.

4. Galospetreu, poșta în loc, paroch: Gheorghe Kiss.

5. Șilindru, poșta în loc, paroch: Gheorghe Kávásy.

6. Simion, poșta în loc, paroch: vacant.

7. Tarcea, poșta loc, paroch: Traian Mihalca.

8. Vașad, poșta în loc, paroch: Gheorghe Hubic.

9. Valea lui Mihailu, poșta în loc, paroch: Emil Perenyi.

XII. Districtul protopopesc al Eriului.

Protopop: Alexa Pop.

1. Andrid, poșta în loc, paroch: Grațian Maleiu.
2. Ciumești, poșta în loc, paroch: Gheorghe Pinteau.

3. Dindești, poșta în loc, paroch: Aurel Mureșan.

4. Pișcolt, poșta în loc, paroch: Florian Sălăgian.

5. Portița, poșta în loc, paroch: Nicolae Sabo.

6. Resighea, poșta Pișcolt, paroch: Cornel

Abrudan.

7. Sanislău, poșta în loc, paroch: I. Alexa Pop, paroch II Aurel Pășcoțiu.

8. Vezendiu, poșta Portița, paroch: Nicolae Bota.

XIII. Districtul protopopesc al Careilor.

Protopop: Alexandru Gera, vicar foraneu.

1. Carei Mari, poșta în loc, paroch: I Alexandru Gera, paroch II Ludovic Vida, paroch III Vasile Terdic.

2. Domănești, poșta în loc, paroch: Iuliu Pop.

3. Ghenciu, poșta în loc, paroch: Alexandru Gramma.

4. Istrău, poșta Sănmiclăuș, paroch: Ioan Ternovan.

5. Moftinul mic, poșta în loc, paroch: Gheorghe Mureșan, canonic onorar.

6. Sănmiclăuș, poșta în loc, paroch: Mihail Pop.

7. Treani, poșta în loc, paroch: Teodor Gherman.

XIV. Districtul protopopesc al Supurului.

Protopop: Petru Cupcea.

1. Chegea, poșta în Sacaciu, adm. par. Augustin Mureșan.

2. Belliug, poșta în loc, paroch: Iuliu Vălean.

3. Giungi, poșta în loc, paroch: Iosif Clintoc.

4. Hurez, poșta în loc, adm. paroch: Romul Mihalca.

5. Racova, poșta Hurez, paroch: vacant.

6. Supurul de jos, poșta în loc, paroch: Petru Cupcea.

XV. Districtul protopopesc al Codrului.

Protopop: vacant. Adm. Romul Buzila, protopopul Mădărasului.

1. Chilia, poșta Homorodul de jos, paroch: Vasile Popan.

2. Gereușa, poșta Mediușa, paroch: Iuliu Pop.

3. Hodișa, poșta Mediușa, paroch: vacant.

4. Homorodul de mijloc, poșta Homorodul de jos, paroch: Ioan Clintoc.

5. Mediușa, poșta loc, paroch: Gh. Papp.

6. Necopoiu, poșta Homorodul de jos, adm. parochial: Coriolan Ternovan.

7. Soconzâl, poșta Socondul Mare, adm. paroch: Leontin Ciula.

8. Sîna, poșta Socondul Mare, adm. paroch: Petru Iancsik.

XVI. Districtul protopopesc al Ardușatului.

Protopop: Iosif Pateky.

1. Ardușat, poșta în loc, paroch: Liviu Selagian.

2. Borlești, poșta în loc, paroch: Vasile Barbut.

3. Bozinta Mare, poșta Tăuții de jos, paroch: Vacant.

4. Bușag, poșta Tăuții de jos, adm. paroch: Sabin Goron.

5. Fărșașa, poșta loc, adm. paroch: Iuliu Mărcuș.

6. Sârbi, poșta Fărșașa, paroch: Vasile Pop.

7. Săsari, poșta Baia-Mare, paroch: Iosif Patachi.

8. Tămăia, poșta Fărșașa, paroch: Alexandru Fărșeș.

XVII. Districtul protopopesc al Someșului.

Protopop: Pamfil Ossian.

1. Borhid (Valea-Vinului), poșta loc, paroch: Ioan D. Silaghi.

2. Culciul-Mare, poșta Culciul Mic, paroch: Ioan Pușcașiu.

3. Cărășeu, poșta în loc, paroch: Dem. Bandiclu.

4. Lipoveni, (Lipău) poșta Cărășeu, paroch: Gheorghe Silaghi.

5. Pomi, poșta în loc, paroch: Alexandru Brancovan.

6. Popbicău, poșta Crucioșor, adm. parochial: Florian Radu.

7. Valasut (Crucioșor), poșta în loc, paroch: Gheorghe Goia.

8. Vâsmort, (Roșiori) poșta Borhid, paroch: Pamfil Ossian.

XVIII. Districtul protopopesc al Mădărasului.

Protopop: Romul Buzilla.

1. Amași, poșta Satu-Mare, adm. paroch: Ignatie Chirvai.

2. Arduș, poșta în loc, adm. par.: Emil Ghitta.

3. Jdani, poșta în loc, paroch: Gavril Pop.

4. Mădăras, poșta Arduș, paroch: Romul Buzilla.

5. Pișcari, poșta Terebești, paroch: Iosif Mihalca.

6. Ruși, poșta Hirip, adm. par.: Nicolae Câmpian.

7. Tătărești, poșta Htrip, paroch: Vasile Baști.

8. Terebești, poșta în loc, par. Victor Silaghi.

9. Viile Sătmarului, poșta în loc, paroch: vacant.

XIX. Districtul protopopesc al Sătmarului.

Administratorul of. protopopesc: Vasile Ardelean.

1. Boghiș, poșta în Doba, paroch: Demetriu Pop.

2. Doba, poșta în loc, paroch: Ioan Soran.

3. Celatea Veche, poșta loc, adm. paroch: Sever Hrișiu.

4. Petes, poșta Satu-Mare, paroch: Iuliu Papp.

5. Veliș, poșta în loc, paroch: Vasile Ardelean.

PARTEA OFICIALĂ

No. 118/1926.

Ajutor dela stat pentru preoții deficienți, văduvele și orfanii de preoți pe anul 1925.

Ministerul Cultelor sub Nr. 61973/1925 Ne-a ordonat pentru preoții deficienți, văduvele și orfanii de preoți următoarele ajutoare pe anul 1925: a) preoților deficienți câte 1200 lei; b) văduvelor de preoți; câte 900 lei; c) orfanilor de ambii părinți câte 800 lei și d) orfanilor de tată câte 600 lei.

Aceste ajutoare se pot ridica dela oficiul administrativ al fondurilor diecezane pe lângă chitanțe netimbrate, însă vizate de oficiul parochial. Văduvele, cari au și copii, vor da două chitanțe, una peste ajutorul lor și alta peste cel al orfanilor.

Oradea, 23 Ianuarie 1926.

No. 78/1926.

Colectă pentru orfelinatul de fete din Cluj.

Dela Societatea Ocrotirea orfanilor de război

Regionala IX Cluj am primit următoarea adresă cu data 9 Ianuarie crt No. 75/1926:

„Deoarece din subvenția acordată de stat suntem în imposibilitate de a îndeplini opera pentru care societatea noastră a luat ființă, și cum necesitatea este imperioasă, am luat inițiativa ca din fondurile ce ni le vom creia singuri și cu ajutorul oamenilor de inimă, să înființăm în Cluj un orfelinat de fete care va adăposti orfane din întreaga regiune adecă din cele 9 județe: Turda, Mureș, Năsăud, Zălau, Satu-Mare, Maramureș, Bihor și Cluj. Necesitatea aceasta este impusă de următoarele motive:

În toată regiunea avem 43849 orfani din cari 22.161 fete și 21.698 băieți din cari avem adăpostiți în cele 9 orfelinate 923 orfani. Din aceste orfelinate numai unui singur este de fete cu un efectiv de 116.

Creдем că este inutil de a Vă mai arăta că mare parte din aceste copile (peste 22000) lăsate în voia soartei vor aluneca pe calea decăderii morale ceace constituie un adevărat flagel pîntru stat iar societatea nu poate reacționa în bine față de cererile nenumărate ce ne survin zilnic.

De aceea am luat această inițiativă și nu ne îndolm că orice om este de partea noastră.

În acest scop apelăm la Sfinția Voastră, rugându-Vă ca să ne acordați tot sprijinul intervenind pe lângă toți Domnii preoți din cuprinsul P. S. Episcopii și cari cad în cele 9 județe ale regiunii noastre pentru ca într-o zi pe care o veți fixa Sf. Voastră, să arete credincioșilor greaua sarcină care ne-am luat-o și apelând la obolul lor pe care îl vor da cu siguranță — căci nu există comună care să nu fie însângerată de pe urma războiului trecut — să cheteze atât la biserică cât și în sate pentru orfanii din războiu iar sumele să le trimeată fie direct nouă fie prin intermediul Sfinției voastre.

Suntem siguri că sprijinul Sfinției Voastre ne va fi de cel mai mare folos pentru atingerea acestui mare scop spre mulțămirea tuturor.

Vă rugăm să primiți înalt PreaSfințite, asigurarea celor mai distinse considerațiuni ce Vă păstrăm.

În urma cărei adrese lăsăm tuturor conducătorilor de oficii parohiale ca în *proxima Duminecă după primirea acestei circulare*, să întreprindă în parohiile lor o colectă pentru scopul indicat în adresa comunicată mai sus urmând, ca sumele incurse din colectă să se trimită direct la adresa „Societatea Ocrotirea orfanilor de războiu Regionala IX din Cluj”, iar despre suma colectată să Ni se raporteze și Nouă.

Oradea, la 23 Ianuarie 1926.

PARTEA NEOFICIALĂ

Pe ce se razimă

primatul de jurisdicție al episcopului dela Roma.

II. Primatul Papilor în istorie.

(Urmare din No. 2—1926).

II. Rolul Papilor în apărarea doctrinei niceane.

Am văzut, că doctrina definiată la Nicea a fost o doctrină genuină romană; însuș cuvântul adoptat pentru exprimarea consubstanțialității Fiului cu Tatăl (*homousios*) a fost un cuvânt roman. Întreaga inspi-

rație și directivare a Sinodului a fost romană.¹⁾ Rămâne să arătăm rolul ce l-au avut Papii în apărarea și susținerea celor definite la Nicea.

Dacă rezultatul aparent al Sinodului ecumenic dela Nicea, — rezultat asigurat de altfel prin prezența împăratului Constantin, — a fost strălucit — abia doi episcopi și câțiva preoți au rămas solidari cu Arie, înfruntând chiar și greutățile exilului pentru ei, — efectele lui n'au fost stabile, grație unei oligarhii de episcopi orientali cari în frunte cu Eusebie de Nicomidia, tipul episcopului grec intrigant, s'au conjurat împotriva hotărîrilor dela Nicea și n'au dat odihnă oaselor lor pînă ce nu le-au doborât la pămînt, împreună cu toți apărătorii acelorora.

Lucrul cel dintâi al acestei perfide camarile orientale era să câștige pe Constantin de partea lor, lucru, ce le-a și reușit, prin lingusiri. Constantin la început era un aderent intransigent al hotărîrilor dela Nicea, dovadă că pe Arie și aderenții lui, dar și pe cei trei exponenți ai partidei ariane: Eusebie de Nicomidia, Maris al Calcedonului și Theognis al Niceei, cari îi cerură revizuirea celor hotărîte la Nicea, îi exilă în Galia²⁾.

Dar lui Eusebie, care de altfel era înrudit cu familia imperială, după exil de trei ani, îi reuși, cu ajutorul femeilor, să-și recâștige scaunul. Anume el laudă mult bisericile zidite de sora lui Constantin Constanția, văduva lui Licinius și de mamă sa sf. Elena. Eusebie, întors acasă toată grija l-a fost să câștige grația lui Constantin și cu sprijinul lui să-și realizeze planul infernal: resturnarea sinodului dela Nicea. Constantin, imbibat încă de ideia cesaropapismului păgân în virtutea căruia el se socotea a fi deodată șef lumesc și religios în Statul său, se prețea prea ușor de unealtă în mîna unor oameni căre-i linguseau aceasta vanitate.

Eusebie întors din exil își puse toată abilitatea sa bizantină să supsape pe aderenții conciliului dela Nicea. O discuție se încinge între episcopi, la care ia parte și împăratul Constantin și din care apare clar, că el, împăratul ortodox dela Nicea, prin el cărui sprijin material și moral leși biruitoare orto-

¹⁾ cf. Batiffol, o. e. p. 328: „l'acceptation du mot (*homousios*) par le concile de Nicée est un signe de l'autorité d'Hosius et plus exactement de l'Eglise de Rome dont il était en cela la porte parole”. La p. 343: „Le symbole adopté par le concile de Nicée est un indice de la prépondérance exercée par les Occidentaux a Nicée, plus précisément par Rome... L'influence des Occidentaux a Nicée n'est pas en raison de leur nombre”. Duchesne, o. c. t. II p. 154 zice că cuvântul „*homousios*” nu l-a sugerat nici Atanasie, nici episcopul său Alexandru: „Il semble plutôt que ce sont les légats romains. A Rome, en effet, le mot était d'usage courant, officiel”... „Harnack, Hist. des dogmes, t. I. 227—228: „La direction et le règlement de l'assemblée nous sont mal connus... Mais ce qui est sûr, c'est que l'influence d'Hosius doit être estimée très considérable”. cf. și Loofs Leitfad. der Dogmengech. (1906) p. 241—2.

²⁾ cf. Philostorg. II, I, 1 b.

doxia acolo, *sacrifică termenul homousios*, somnul adevăratei ortodoxii. Constantin odată clătinat în aderența sa către termenul ortodox, e ușor de condus, mai ales dacă cei ce-l conduc au abilitatea. Și Eusebie de Nicomidia o avea. Acestuia îi reușise mai întâi, ca într'un sinod ținut la anul 351 în Antiochia să depună și să exileze pe episcopul de acolo, Eustatie, un fervent aderent al niceismului și să-i înlocuiască cu un antiniceist, Paulin. Eusebie sigur de situația sa având pe împăratul la dispoziția sa, depune prin sinoade false rând pe rând toți episcopii favorabili niceismului, pe cei din Adrianopol, Sirmium, Gaza, Berea, Błanea, Antaratud, Tripoli, etc. etc. Și pe toți aceștia din ordinul împăratului.

Rămânea acum stălpul ortodoxiei în Orient, marele Atanasie, ajuns patriarh la Alexandria. Calumnia fu arma cu care crezură că se pot apropria de dănsul; calumniile de cari n'a mai născocit mintea omească: că el ca episcop a lovit poltrul din mână unui anumit preot Ischiras; că a dat mită unui anumit Filomenos, că are la dosar fapte scandaloase, că a ucis pe episcopul arian Arsenie ș. a. Împăratul Ctin, core somă furios pe Atanasie să se prezinte în audiență, se convinge încorând de nevinovăția acestuia. Într'altfel s'a dovedit că episcopul „asasinat” de Atanasie trăia zile daube în Tir ascuns de Eusebiani. Aceștia se rușinează, dar nu se dau învinși. Continuuă machinațiile infernale până ajung la rușinosul sinod din Tir (335), care e rușinea istoriei universale și a bisericii orientale în special. Calumniile adunate de orientali sunt îngrozitoare; slăbul Constantin cedează și sfântul Atanasie, steaua ortodoxiei adevărate, e exilat în Gallia Constantin, după ce și mai pătează mâinile prin depunerea și exilarea episcopilor ortodoxi-catolici din Ancira, Marcel, și de Constantinopol, Alexandru, moare în brațele ereticilor eusebiani în ziua de 22 Mai 337, cari l'au și botzat pe patul de moarte¹⁾.

Dacă ortodoxia catolică avu soarte așa tristă sub Constantin, (pe care o anumită biserică în care naționalismul exagerat a fost și este totul, crede a-i putea număra între sfinți cu titlul de *inlocuitor al apostolilor*), ce va fi de bista ortodoxie niceană sub cei trei fii ai lui, cari încep guvernarea cu crimile cele mai fioroase. Cei trei feciori ai lui Constantin: Constantin II, Constantus și Constans, să poată domni mai liniștiți, extermină aproape întreaga familie Flaviană: în termenul dela 22 Mai până la 9 Septembrieucid (nu ei ci emisarii lor) pe cei doi nepoți ai lui Constantin, Flavius Dalmatius și Fl. Hannibalianus; ucid pe tatăl acestora Dalmatius fratele lui Constantin; ucid pe celalalt frate al lui Constantin Iulius Constans, împreună cu fiul său mai mare, ucid pe patriciul Optatus soțul soriei lui Constantin Anastasia; n'au cruțat decât pe cei doi fii mai tineri ai unchiului lor Iulius Constans: pe Gallus (12 ani

și Iulian (fiulorului Apostat, de 7 ani). Ei își împărțiră imperiul cum urmează: Constantin II primi Spania, Gallia și Britania; Constantius Tracia, Asia, Orientul și Egiptul; Constant Africa, Italia, Illyricul. De bună-tatea lui Constantin II se leugă permiterea întoarcerii sf.-lui Atanasie, eroul ortodoxiei, acasă²⁾ (23 Nov. 337) și a altor episcopi catolici.

Eusebianii recurg la Roma.

Eusebianii văzând renflorirea ortodoxiei niceane, recurg la o altă metodă: adresează o scrisoare de protestare către Iulie Papa Romei și cer să fie această judecător între ei; și trimiț imediat o delegație la Roma care să-l informeze pe Papa. Această dintr'odată nu voește să le plinească cererea, că edică să recunoască validitatea celor hotărâte la Tyr (335) depunerea lui Atanasie și recunoașterea intrusului său urmaș Grigorie din Capadocia, el inviță ambele părți să se prezinte la Roma unde li se va judeca cauza.

Eusebianii, văzând că Roma nu e de loc gata să se facă complice mișelilor lor prin cari turbureau pacea Bisericii acum mai bine de 12 ani, recurg la manopera obicinuită: la împăratul. Constantin mai slab în ale politicii bisericești și ale religiei ca tatăl său, se lasă condus de oligarhia eusebiană, scoțându-l din nou pe sf. Atanasie din scaun, cu forța (18 martie 339). Din timpul acesta datează două epistole, una a bisericii de Alexandria și alta a lui Atanasie, îndreptate către „Iulius episcopul Romei” și către ceilalți episcopi ai catolicității, în cari se expune toată mișelia eusebianilor și se protestează împotriva amestecului puterii seculare în afacerile bisericești.

Papa răspunde sf.-lui Atanasie chemându-l la Roma, unde fură invitați și adversarii lui. De fapt Papa Iulie trimite doi preoți romani eusebianilor să se prezinte la judecată așa precum au cerut, punându-le o delă fixă, ba chiar ultimă, declarându-i în caz de neprezentare de vinovați și contumaci³⁾. Eusebianii trăgănară răspunsul doi ani. Le era frică să se prezinte. În urmă răspund prin o epistolă injurioasă, plină de ironie și de amenințări, după cum ne spune Sozomen, care ne a păstrat o analiză detaliată a ei⁴⁾. Epistola constată marele respect cel au toate bisericile față de biserică Romanilor, deoarece ea e *domiciliul apostolilor* și pentru că *dela început ea este metropola religiei* (hoos apostolon frontistion, . . . evsevias metropolin ex arhis gegeniménin). Episcopii orientali zie însă cu toate acestea nu se vor lăsa subordonați ei, pentru că bisericile nu se măsură după mărimea orașelor (!). Li fac muștrări Papii de ce nu vrea să recunoască depunerea lui Atanasie făcându-l la Tir și pe urmașul acestuia, pe intrusul Grigorie.

1) Cf. Atan. Apolog. c. Ariau 26.

2) Cf. Sozomen. III. 8.

3) Cf. Euseb. Vita Constantini IV. 61 sqq.

Conciliul din Roma

Papa trece peste aceste remonstrații necuvincioase ale unor episcopi, cari au falsificat nu numai credința lui Hristos, dar au și dat puterii seculare influință neadmisă asupra Bisericii, falsificând astfel și constituția ei. Conciliul de Roma se ține totuși, unde se adună toți oropsiții și prigoniiții Orientului, ca celce e păzitorul adevărului, al dreptății și al moralității în Biserică, să le facă dreptate. Venit au episcopi cu preoți și diaconi din Tracia, Fenicia, Celestiria, Palestina, Egipt ș. a. în fruntea tuturor martirul ortodoxiei niceene, sf. Atanasie. Un spectacol de care nu s'a mai pomenit în Biserică: marii reprezentanți ai ortodoxiei orientale la Papa dela Roma să i apere de potențaii lumii acesteia! Mulți au fost însă împiedecați să vină la marele tribunal al dreptății și al adevărului. Toți și au spus jalbele și nedreptățile comise împotriva lor. Mai amănunțit au fost cercetate cazul lui Marcel de Ancyra, depus de Eusebiani și al lui Atanasie. Vădindu-se toate samovolnicile Eusebianilor, Atanasie a fost declarat nevinovat de toate acuzele nedrepte ce i s'au adus și recunoscut episcop legitim al Alexandriei.

În epistoala Papei Iulius prin care acesta le comunică Eusebienilor hotărîrea Conciliului din Roma, găsim dovezi foarte momentuoase în favorul puterii de pe atunci, a episcopului roman. Papa Iuliu, după ce i-i mustră pe acești conturbători ai păcii bisericesti pentru stilul necuvincios în care i-au scris, le combate teza lor, că o cauză judecată odată într'un sinod, nu poate fi judecată din nou, de către un alt sinod, continuă: „trebuia să ne scrieți nouă tuturor ca toți să facem dreptate împreună . . . Dar de ce nu ne-ați scris măcar Nouă în aceasta cauză a bisericii din Alexandria? Nu știți că așa e obiceiul că mai întâi trebuie să ni-se scrie Nouă pentruca de aici să se facă dreptate. Cei ce nu s'au ținut de aceasta cer acum ca noi să întărim tot ce au făcut ei fără de știrea Noastră . . . Isă ce vă scriu în interesul comun, și ce am primit dela fericitul apostol Petru isă, aceasta Vă poruncească vouă !”

Apelarea aceasta a Eusebianilor la Roma, prezentarea mulțimii de prigoniiți ca Papa să le facă dreptate, cele ce spune Papa Iulius în scrisoarea

1) Curate . . . ut ea corrigantur, sicut dixi, quae contra canonem gesta sunt . . . Oportit omnibus nobis rescripsisse. Cur autem de Alexandrina potissimum Ecclesia nihil. Nobis scriptum est? Au ignoratis (agnovite) hanc esse consuetudinem (toute éthos in) ut primum nobis scribatur (proteron graieethe imin) et sic hinc quod iustum est decernatur (ke utos, énthen orizeshe dikea). Sane si quid erat suspectum contra episcopum illum, ad hanc oportebat Ecclesiam scripsisse. . . Nam quae accepimus a beato Petro apostolo ea vobis dispono (a gar parilifamen pară tu makariu Petru tu apostolu tofta ke imin dilu), cf. Atan. Apol. c. Arian 35. Notez că epistoala e absolut autentica, cf. Batiffol. Paix Const. p. 422 sqq.

către orientali, sunt, credem, lucruri cari pun în vedere clară prestigiul și autoritatea de atunci a Romei în chestii de credință și disciplină bisericească. Papa Iulius ne spune și motivul acestui prestigiu: *sf. Petru*.
(Va urmă).

CRONICA.

— *Predici*: la catedrală: 30 dr Nic. Flueras; 31 dr Al. Tăutu; 2 Febr. Dr. Chirvia; 9 Ant. Pop.

— *Conferințe religioase pentru intelectuali*. Sub prezidiul ilustrului prelat dr. *Jacob Radu* s'a înființat un *Cerc de studii religioase* pentru intelectuali, care-și va începe activitatea în acest post. Se vor da conferințe din toate domeniile științelor religioase: istorie, dogmatică, morală, drept, științe, filosofie, sociologie, științele biblice, patristică etc. Prima conferință se va ținea în 14 Februarie la școala normală gr-cat. din str. Dimitrie Cantemir No. 3, în etaj, ora 6. Va confera Ill. *Dr. Jacob Radu*: despre desbinaări în Biserică. În 21 Febr. Mgr. *Dr. Grigorie Pop*: Problema conștiinței morale. În 28 Cl. *Dr. Alois L. Tăutu*: Apostolul încreștinării noastre. Celelalte se vor anunța mai târziu. Sunt angajați încă următorii conferențieri: dr. *Nicolae Flueras*, *Gheorghe Barna*, *Semion Gocen* și prof. *Augustin Cosma*.

— *Serbarea de Crăciun*. În 12 Ian. s'a ținut, cum s'a anunțat, serbarea de Crăciun a Reuniunii Mariane cu un strălucit succes moral și material. Clericii Academiei noastre s'au achitat desăvârșit de rolurile tipice din piesa d-lui prof. *Cosma*. Venitul curat, grație multor oameni inimoși cari au suprasolvit frumos și a unor doamne cu zel foarte laudabil (d-na *Albon*, d-na *Pop-Fritea* singure au colectat peste 20 mii), a atins frumoasa sumă de 42 de mii, afară de spese cari au fost 10 mii. Din aceasta s'au dat ajutoare cum urmează: Clericilor dela Academia teologică: Lei 6220; Elevelor dela școala comercială, liceul „Oitea Doamna”, școala medie pentru fete Lei 11,120; Seminaristilor gr-cat. Lei 8000; elevilor școlii normale de Stat Lei 5000; elevelor dela școala normală de Stat Lei 1500; elevilor dela diferite școli primare (str. *Delavrancea*, *Decoba*) Lei 5700; pentru seraci Lei 4500, 1000 Lei pentru cărți de rugăciuni robilor, bolnavilor, etc.

Mulțumim tuturor cari au sprijinit s'au obosit în vederea acestui scop nobil. Bucuria ce s'a revărsat pe fața celor ajutorați și răsplata D lui să le fie plata. Ajutoarele s'au dat fără de nici o considerare profesională. În viitor sperăm a face și mai mult.

— *Gest vrednic de laudă*. Încreștăm cu multă mulțumire gestul nobil al doamnelor dr. *Bledea*, dr. *Marta* și dr. *Hașas*, că au împodobit tetrapodele și scaunul episcopesc din biserică parohială *Olosig* cu covoare foarte frumoase în preț de 8 mii Lei

TIPIC.

Marți 2 Februarie, întâmpinarea Domnului.

Luni la însărat pe 3 Mărire-Și acum ale sărb. Intrat, Pa-remi. La litie, stihira „Cel vechiu de zile . . . v. 5. Stihioavna cu Mărire și acum a sărb. La binecuv. pănilor troparul sărbătorii.

Marți la mânecat. Trop. și sedelnele sărbătorii din Mineiu. Polileul și pripelele sărb. din 2 Febr. Antifoanele v. 4. Prohi-men: Pomeni-voiu numele tău" Evanghelia dela Luca C. 2. v. 25 (pag. 239). Măr. Și acum Pentru rugăciunile Născătoarei . . . Miluește cu stihira „Să se deschidă" . . . Ps. 50. Catavasilele sărbătorii. La „Mărește" . . . Irmoasele dela cântarea a 9-a cu pripelele prescise . . . Luminătoarea sărbătorii. Laude pe 4. Mărire Și acum a sărbătorii, Doxologia.

La Liturghie, la intrat Mărire-Și acum a Născ. dela cân-tarea a 3-a Canonului sărbătorii După intrat: Trop. sărb. Măr. Și acum Condacul sărb. și Apostolul și Evanghelia sărb. din 2 Febr. Axion: Irmosul sărbătorii. Cuminecarul: Pâharul mân-turii . . .

La însărat 3 Februarie, S. Simion și Ana prorocița: pe 6 cu Măr. Și acum. ale zilei din Mineiu. Stihioavna zilei. Măr. Și acum: Cel vechiu. dela Litia sărb. Troparul întâmpinării Otpust.

7. Februarie, Dumineca Lăsatului de carne v. 2.

Sâmbătă la însărat, pe 6, ale inv. 3 și ale Triodului 3 Mărire Și acum, dogmatica versulul.

Intrat. Stihioavna inv. Mărire Și acum dela Stihioana Tri-odului Trop. Inv. Măr. Și acum a Născ. v. 1.

Duminecă la Mănecat. Trop. ca Sâmbăta. Sedelnele inv. Trop. invierii și Polileul. După Polileu: Ps. La râul Babilonului Avtif. v. 1. Evangh. inv. 2. Mărire Și acum și cl. ca în Dum Nam. și Far. Catavasilele întâmpinării. Luminăt. inv. a 2-a Măr Luminăt. Duminecii din Triod Și acum. a Născ. dela Lumin din Triod. Laudele pe 4, ale inv. 2. ale triodului 2. Măr. Și acum Preabinecuv. v. 2. Doxologia.

La Sf. Liturghie ferle. versulul 2 După intrat: trop. inv. Măr. Cond. Dum. lăsatului de carne. Și acum Cond. întâmpinării. A-postolul și Evanghelia Duminecii lăsatului de carne. Axionul întâmpinării și cl.

La însărat 8 Februarie S. Mart. Teodor Stratilat și Prof. Zaharia pe 6 cu Măr. Și acum din Mineiu. Stihioavna cu Măr. Și acum. ale Triodului Trop. Martirului. Măr. Trop. Profetului Și acum trop. întâmpinării.

14 Februarie, Dumineca lăsatului de brânză v. 3.

Sâmbătă la însărat pe 6 ale inv. 3 și ale Triodului 3. Mărire Și acum. dogm. v. 3. Intrat. Stihioavna invierii Mărire și acum din Triod. Trop. inv. Măr. Și acum. a Născ v. 3.

Duminecă la Mănecat. Trop. ca Sâmbătă, și cl. pe cum s'a arătat în 7 Februarie. Evangh. inv. a 3-a. Catavasilele Tri-odului. La mărește: Ceeace ești mai onorată, v. 3. Luminăt inv a 3-a. Măr. Și acum. Luminăt. Duminecii. Laudele pe 4, ale inv. 2 și ale Duminecii 2. Măr. Și acum. Preabinecuv. Doxologie.

La S. Liturghie. Fericirile v. 3 După intrat: Trop. inv. Măr. Și acum. Cond. Duminecii lăs de brânză. Apost. și Evan-ghelia Duminecii și cl.

La însărat. (15 Februarie Sf. Martir Onsim) pe 6, ale Triodului 3 și ale Sfântului din Mineiu 3. Măr. Și acum din Mi-neiu. Intrat. Prohiemenul: Să nu întorci fața ta și cl. precum s'a arătat în Nrul 5 din anul 1925 al acestei reviste, la vecernia Duminecii lăsatului de brânză.

Schife de predici.

A) Intimp. Domnului (2 Februarie).

„Și când s'au împlinit zilele curățirii ei, . . . l-au dus pre ei în Ierusalim, ca să-i pună înaintea Domnului". (Luca II, 22).

Intr. Enararea arătării lui Hristos la 40 zile în biserică.

Tract. I. Preacurata s'a supus legii să nu facă sminteală celor slabi. Judeii au știut că a născut Maria, n'au crezut însă în nașterea ei minunată. — „Gândiți a face bine înaintea tutu-ror oamenilor". Rom XII, 17. „Dreptaceea, dacă mâncarea simințește pe fratele meu, nu voi mânca carne în vecl, ca să nu fac sminteală fratelui meu". I. Cor. VIII, 13

II. Ca să dea pildă de ascultare. Dacă faci ceea ce ești dator să faci, „slugă netrebnică sunt, zi, nimic mai mult n'am făcut decât ceea ce eram dator" Creștinii cei zeloși nu numai porunca lui Dumnezeu o împlinesc, ci și voința lui o fac cu drag, nu de frică ci din iubire.

Inch. De vom urma pilda Preacuratei, vom fi plăcuți în-aintea lui Dumnezeu.

B) Dum. lăsatului de carne.

„Iară când va veni Fiul omului întru mărirea sa, și toți ingerii cu dînsul, atunci va ședea pe scaunul mării sale". (Mat. XXV, 31).

Introd. Infricoșată va fi judecata ta Doamne! Soarele se va întuneca, luna nu-și va arăta fața stelele vor cădea, teme-țiile pământului se vor clătina Morții vor învia . . .

Tract. I. Două judecăți sunt. Judecata particulară, când sufletul se judecă pre sine simțindu-se întinat, atacat de rana grea, fuge dinaintea mirelui dzeesc; și judecata de obște, judecata din urmă, când toți oamenii se vor judeca deodată. Judecata aceasta e de lipsă pe lângă cea particulară, ca să se facă lumfnă: a) În lume sunt mulți răi, cari sunt socotiți buni, și întors; b) să se vadă urmările păcatului: învățatura atelor, creșterea rea a părinților; c) onoarea ce se cade să i se dea lui Hristos înaintea Inmei întregi, să vadă celce l-au batjocorit, cel-ce l-au înjurat, cel-ce nu l-au urmat, cine este Hristos.

Inch. Ce judecată pot aștepta eu? Soarta mea e în mâna mea.

C) Dum. lăsatului de brânză

„De veți ierta oamenilor greșalele lor, ierta-va și vouă Tatăl vostru cel ceresc" (Mat. VI, 14).

Introd. Postul mare este timpul pocăinței. Pasul cel din-tâi către întorcere este iertarea fratelui tău. (Mat. V, 23, 24)

Tract. I. Nu este lucru greu să ierți fratelui tău. a) Cine și-a greșit? Un om care nu e nici mai sus, nici mai jos ca tine. b) Înaintea lui Dzeu toți suntem egali. Suntem frați, filu unuia și aceluiași Părinte. Toți avem una și aceeași moștenire. c) Toți suntem supuși greșelilor, slăbiciunilor.

II. Avem datorie de a ierta pe altul „De va zice cineva: „Iubesc pe Dumnezeu, însă pe fratele meu îl urăsc, mincinos este; căci celce nu lubeste pe fratele său pe care-l vede, pe Dzeu, pe care nu-l vede cum poate să-l lubescă"? I. Ioan, IV, 20 Omul este făcut după tipul și asemănarea lui Dumnezeu. Omul ce urește pe fratele său provoacă răsunarea lui Dum-uezeu Așa zicem în fiecare zi „și ne iartă păcatele noastre precum și noi iertăm greșiților noștri".

Inch. Impacă-te cu pășutul tău de grab, până ești pe cale cu ei, ca nu cumva să te dea judecătorului" (Mat. V, 25).